

De Stemming van 2 september 2018

Steeds als er rondom VVD-prominenten ingrijpende gebeurtenissen zijn, zoals aftreden van ministers of probelemen met integriteit, merk ik dat breed de verwachting is, dat dit toch wel een impact zal hebben op de electorale positie van de VVD. Maar dat is sinds de VVD de premier levert (2010) eigenlijk nooit echt het geval geweest. Ook deze keer, na het aftreden van het kamerlid Ten Broeke, zien we daarvan niets terug bij de peiling van politieke voorkeur. Er zijn geen veranderingen en de VVD blijft staan op 29 zetels, zeker relatief gezien, een duidelijk kleiner verlies dan CDA en D66 laten zien sinds de laatste verkiezingen. Vanuit de vertrouwenscijfers van de ministers en de lage score overall van Mark Rutte (nu op de voorlaatste plaats) is duidelijk te zien waardoor de VVD weinig last heeft van die incidenten. Tegelijkertijd geeft dat ook een vingerwijzing van de toekomstige electorale ontwikkelingen.

Peiling Zetelverdeling

zetels	TK2017	26-08-2018	2-09-2018	Versch. t.o.v. vorige keer	Versch met TK2017
VVD	33	29	29		-4
GroenLinks	14	16	16		2
FvD	2	16	16		14
PVV	20	16	16		-4
D66	19	12	12		-7
SP	14	12	12		-2
CDA	19	11	11		-8
PvdA	9	11	11		2
Partij voor de Dieren	5	7	7		2
ChristenUnie	5	6	6		
DENK	3	6	6		
50PLUS	4	5	5		1
SGP	3	3	3		
Totaal	150	150	150		
Coalitie	76	58	58		-18

De rangorde van het vertrouwen in de Ministers is o.a. gemeten bij het aantreden van het kabinet, in april van dit jaar en deze week. Carola Schouten blijft bovenaan staan. Sigrid Kaag staat inmiddels 2e. Eric Wiebes is na zijn grote stijging de vorige keer, weer terug in de onderste regionen. Maar het meest opvallend is de grote daling van Premier Rutte. Hij is gedaald naar de voorlaatste plaats met alleen nog Stef Blok eronder.

Rangorde van mate van vertrouwen in de ministers

Rangorde verticaal afgezet	Allen okt 2017	Allen april 18	Allen sep 18
Carola Schouten	1	1	1
Sigrid Kaag	6	5	2
Arie Slob	2	6	3
Hugo de Jonge	9	3	4
Cora van Nieuwenhuizen	11	10	5
Ferdinand Grapperhaus	14	12	6
Wopke Hoekstra	5	4	7
Ank Bijleveld	10	9	8
Wouter Koolmees	7	11	9
Bruno Bruins	12	13	10
Ingrid van Engelshoven	8	14	11
Kasja Ollongren	3	15	12
Eric Wiebes	15	2	13
Sander Dekker	16	16	14
Mark Rutte	4	7	15
Stef Blok		8	16

(zie op de laatste pagina de totale uitslag naar stemgedrag 2017 voor alle ministers)

Als de rangordecijfers van Mark Rutte worden bekeken naar het stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen van 2017, dan is heel goed te zien wat er met het vertrouwen in Mark Rutte is gebeurd. Bij de VVD-kiezers blijft hij (duidelijk) op de eerste plaats staan. Maar bij de kiezers van alle andere partijen scoort hij nu (vrijwel) het laagst. Dat hangt zeker samen met zijn opstelling inzake de afschaffing van de dividendbelasting. Daarmee zien we een patroon, dat ik steeds gezien heb bij een Premier die langer dan een jaar of zes die rol vervulde (Lubbers, Kok en Balkenende). Alleen kiezers van de eigen partij staan dan nog stevig achter "hun" premier. Maar bij de kiezers van alle andere partijen scoort die lang zittende premier slecht. (Wat bij de verkiezingen in 1989, 2002 en 2010 tot grote verliezen leidde van de partij van de zittende premier).

Positie van Mark Rutte bij de vertrouwenscores van de ministers

Rangorde t.o.v. de andere ministers naar stemkeuze	Allen	TK2017									
		VVD	CDA	D66	GrLns	PvdA	PvdD	SP	FvD	PVV	50PLUS
Mark Rutte oktober 2017	4	1	7	8	8	7	5	13	9	6	12
Mark Rutte april 2018	7	1	14	2	14	9	9	16	14	15	3
Mark Rutte september 2018	15	1	16	13	15	15	15	16	15	16	16

Op basis van de ervaringen in de afgelopen 40 jaar kan vastgesteld worden, dat als een prominente politicus al jarenlang op een bepaalde positie zat (premier of fractievoorzitter) dat zijn imago sterk ingeslepen was en veranderingen alleen in benedenwaartse richting te zien waren, maar niet meer naar boven! Bij veel VVD-kiezers scoort Rutte dus (nog steeds) hoog. Hij is een vorm van garantie voor hen, dat hun politieke wensen in hoofdlijnen goed worden behartigd. Plus dat ze, zeker als het onderwerp immigratie en integratie geen prominente rol speelt, ook geen andere partij zien, waar ze dan echt liever naar toe gaan. (De overgangen in de richting van PVV en FvD lijken al geruime tijd niet meer te groeien). Wat er dan ook met andere politici gebeurt binnen de VVD, dat verandert hun gevoel over Mark Rutte en zijn belangenbehartiging voor hen niet. Dus ook niet hun electorale voornemens.

Tegelijkertijd zien we ook het patroon, dat we al bij Rutte-1 en Rutte-2 hebben gezien: Rutte zuigt als het ware de electorale aantrekkingskracht van zijn coalitiepartners leeg. Het CDA tijdens de regeringsperiode 2010-2012, de PvdA tijdens de regeringsperiode 2013-2017 en nu zien we dat bij het CDA en D66.

Dat die partijen last hadden van het regeren met Mark Rutte, is toe te schrijven aan het feit dat die partijen in de ogen van hun kiezers teveel mee zijn gegaan in de wensen van de VVD/ de premier. En steeds weer hoorde ik de politici van die partijen tijdens de regeerperiode zeggen, dat ze aan het eind van die periode wel door de kiezers beloofd zouden worden voor wat ze met het regeren zouden gaan bereiken. Wat dus niet gebeurde!

De positiebepalingen rondom "afschaffing van de dividendbelasting" is de meest uitgesproken variant van dit patroon. Dit is een voorstel, dat uit de koker komt van de premier en niet echt gedragen wordt door de andere coalitie-partijen. Onder de kiezers van CDA en D66 zijn er weinig mensen voor. Zelfs onder de VVD-kiezers is er geen meerderheid meer voor. Maar bij die laatste groep betekent het niet dat ze daarom dan maar naar een andere partij overstappen dan de VVD (ze zien voldoende positieve elementen in Rutte zelf). Bij CDA en D66 berokkent het duidelijk wel electorale schade. Waarbij er geen enkele reden is om te veronderstellen dat CDA of D66 daarvan electoraal zullen herstellen.

Wat dit onderwerp zo bijzonder maakt, is dat het lijkt op een eenmansactie van de premier. Met als gevolg dat zijn vertrouwenspositie t.o.v. kiezers van andere partijen forst gedaald is (en die gaat niet meer verbeteren, zoals ik hierboven uitgelegd heb) en CDA plus D66 electoraal fors schade heeft opgeleverd, waarvan ik verwacht dat die tot en met de volgende Tweede Kamerverkiezingen, zeker als het kabinet niet valt, blijvend is.

Maar ook voor hem zelf geldt dat hij bij de volgende Tweede Kamerverkiezingen, mocht hij weer lijsttrekker worden, electoraal zeker verlies zal leiden (maar dat hoeft niet te betekenen dat de VVD dan niet de grootste zou kunnen worden). Maar de ervaren politicus (en historicus), die hij is, kan ik me niet aan de indruk onttrekken, dat dit ingecalculeerd is. Dit voorstel van de "afschaffing van de dividendbelasting" kon hij als premier pas gaan opvoeren, bij zijn derde kabinet en niet bij zijn eerste of tweede, waarbij hij al van uit moet gaan dat er geen vierde kabinet Rutte zal komen! Met name omdat hij dan geen lijsttrekker meer zal zijn of, als dat wel het geval is, minder dan de 33 zetels zal gaan halen.

Het meest fascinerende eraan is, dat als er ergens in het volgende decennium teruggekeken wordt op het premierschap van Mark Rutte, een belangrijke conclusie zal zijn, dat hij, voor de decimering heeft gezorgd van de grote "middenpartijen": het CDA, de PvdA en D66!

Een onderbouwing van de zwakke electorale positie van CDA en VVD in relatie tot de deelname van het kabinet, valt ook uit de volgende tabel af te leiden. Daarin is gevraagd of men hoopt dat na de verkiezingen in maart 2019 de coalitie de meerderheid zal verliezen. En dan is het opvallend hoeveel kiezers van CDA en D66 willen dat de coalitie in de Eerste Kamer de meerderheid verliest (rond de 45%!).

Wat wilt u dat na de verkiezingen in maart 2019 gebeurt in de Eerste Kamer?

verticaal gepercenteerd	Allen	TK2017									
		VVD	CDA	D66	GrLns	PvdA	PvdD	SP	FvD	PVV	50Plus
Dat de coalitie de meerderheid behoudt	32%	75%	44%	43%	9%	10%	8%	2%	6%	7%	10%
Dat de coalitie de meerderheid verliest	54%	15%	37%	42%	78%	81%	77%	81%	88%	73%	76%
Weet niet/geen antwoord	14%	10%	19%	16%	13%	9%	15%	17%	6%	20%	15%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Rondom de cartoonwedstrijd, die Geert Wilders heeft afgeblazen zijn er een aantal vragen gesteld.

Oordelen over de cartoonwedstrijd van Geert Wilders

Eens met de stelling	Allen	TK2017									
		VVD	CDA	D66	GrLns	PvdA	PvdD	SP	FvD	PVV	50Plus
Geert Wilders had zo'n cartoonwedstrijd niet moeten willen houden.	65%	64%	74%	83%	86%	89%	67%	59%	32%	24%	56%
Het valt me tegen van Wilders dat hij die wedstrijd heeft afgelast.	22%	18%	25%	17%	15%	10%	32%	23%	46%	28%	32%
Het is een goede beslissing van Wilders om die wedstrijd af te blazen.	76%	78%	76%	79%	84%	83%	70%	73%	57%	69%	60%
In Nederland moet je een dergelijke wedstrijd kunnen houden	61%	70%	51%	46%	53%	32%	59%	65%	87%	94%	62%

Ten slotte is gevraagd of men vindt dat de staatssecretaris de uitzetting van Horwick en Lili zou moeten tegenhouden. Nederland is daar zeer verdeeld over. Met ook grote verschillen naar politieke voorkeur. Kiezers van VVD, FvD en PVV vinden overwegend dat hij dat niet moet doen. Kiezers van PvdA, PvdD, D55 en GroenLinks in overwegende mate van wel.

Vindt u dat de staatssecretaris zijn discretionaire bevoegdheden moet gebruiken om Horwick en Lili in Nederland te houden?

verticaal gepercenteerd	Allen	TK2017									
		VVD	CDA	D66	GrLnks	PvdA	PvdD	SP	FvD	PVV	50Plus
Ja	44%	27%	43%	62%	72%	67%	62%	55%	25%	20%	36%
Nee	48%	70%	48%	30%	12%	29%	24%	37%	67%	79%	44%
Weet niet/ geen antwoord	8%	3%	9%	8%	16%	5%	14%	8%	8%	1%	20%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Ten slotte ziet u hieronder het volledige overzicht van de rangorde van het vertrouwen in ministers naar het stemgedrag uit 2017.

Rangorde van mate van vertrouwen in een minister september 2018

Rangorde verticaal afgezet	Allen sep 18	TK2017									
		VVD	CDA	D66	GrLnks	PvdA	PvdD	SP	FvD	PVV	50PLUS
Carola Schouten	1	4	3	2	2	2	6	1	1	1	9
Sigrid Kaag	2	5	8	1	1	1	4	4	14	15	4
Arie Slob	3	13	1	4	3	3	5	5	4	5	12
Hugo de Jonge	4	2	2	8	6	5	2	2	2	4	3
Cora van Nieuwenhuizen	5	6	7	9	11	8	8	3	6	3	7
Ferdinand Grapperhaus	6	7	5	12	12	10	11	10	11	7	2
Wopke Hoekstra	7	3	4	10	9	11	13	11	3	8	5
Ank Bijleveld	8	11	6	6	7	6	1	6	7	9	15
Wouter Koolmees	9	12	10	3	5	7	7	8	12	13	14
Bruno Bruins	10	8	9	11	8	9	3	7	8	10	1
Ingrid van Engelshoven	11	16	11	7	10	12	10	9	9	11	6
Kasja Ollongren	12	14	13	5	4	4	9	12	16	14	13
Eric Wiebes	13	10	14	14	14	13	16	14	13	12	11
Sander Dekker	14	15	15	15	13	14	12	13	10	6	10
Mark Rutte	15	1	16	13	15	15	15	16	15	16	16
Stef Blok	16	9	12	16	16	16	14	15	5	2	8